

Tietoa toksoplasmasta

Mikä on toksoplasma?

- Toksoplasmoosi on *Toxoplasma gondii* -nimisen alkueläimen aiheuttama infektio. Suurimmalla osalla ihmisistä toksoplasmainfektio jää joko huomaamatta tai ilmenee vähäisenä kuumetautina. Oireet alkavat noin kaksi viikkoa (10–21 päivää) tartunnan jälkeen. Yleisin toksoplasmoosin ilmenemismuoto on kuumeeton imusolmukkeiden suureneminen.

Toksoplasma ja raskaus, onko ongelma?

- Jos äiti on saanut toksoplasman jo ennen raskautta, siitä ei ole haittaa lapselle. Tämä tilanne on joka viidennellä suomalaisella synnyttäjällä. Aiemmin saatu toksoplasmainfektio ei lisää keskenmenon riskiä. Äidin raskauden aikana tai raskautta edeltävänä parina viikkona saama toksoplasmoosi aiheuttaa vakavan riskin sikiölle ja lapselle. Kissan eristäminen raskaana olevasta ei ole tarpeen, koska toksoplasma ei tartu kissan turkista.

Mistä toksoplasman voi saada?

- Toksoplasma-alkueläimiä voi olla useiden nisäkkäiden kudoksissa. Tartunta saadaan yleisimmin huonosti kypsennetystä sian-, lampaan- tai naudanlihasta, jossa on toksoplasman kystamuotoja. Ihminen voi saada tartunnan suun kautta myös kissan ulosteista tai maaperästä, johon kissan ulostetta on joutunut. Tartuntareitti voi olla kissan ulosteiden käsittely sekä puutarhatyöt ja ookystien joutuminen näissä yhteyksissä ihmisen ruuansulatuskanavaan huonon hygienian vuoksi.

Miten toksoplasma hoidetaan?

- Yleensä tartuntaa ei tarvitse mitään hoitoa vaan paranee itseksensä. Raskaana oleva tai heikon immuunipuolustuksen omaava hoidetaan antibiooteilla.

Voiko toksoplasma tarttua kissasta?

- Toksoplasma ei tartu kissasta, ainoastaan kissan ulosteista. Aivan tuore uloste ei tartuta, vaan ulosteen on pitänyt olla ympäristössä vähintään vuorokausi, jotta toksoplasma muuttuu tartuntakykyiseksi. Tutkimuksen mukaan noin 50 % suomalaisista kissoista on jossain vaiheessa elämänsä saanut toksoplasmatartunnan. Koska tartunnan saaneet kissat erittävät kystia vain 1-3 viikkoa, vain noin yksi kissa sadasta on tartuttavassa vaiheessa. Tämän jälkeen kissalle muodostuu immunitetti, eikä se tartuta toksoplasmaa enää uudelleen elämänsä aikana.

Miten toksoplasmatartunnan voi estää?

- Erityisiä toimia toksoplasman ehkäisyyn suositellaan vain raskaana oleville.

- Suositeltavaa on puutarhatöiden tekeminen suojakäsinein, vihanneksien ja hedelmien peseminen tai kuoriminen ja raa'an lihan välttäminen.
- Kissat saavat toksoplasman syömällä jyrsojaita tai raakaa lihaa. Liha pitäisi kypsentää yli 67 asteeseen tai pakastaa vähintään 3 vuorokauden ajan.
- Vastuulliseen kissanpitoon kuuluu kissan ulkoilu valvottuna, mikä vähentää kissan ja sitä kautta myös ihmisen tartuntariskiä. Valvottuna kissa ei pääse saalistamaan jyrsojaita ja lintuja, tekemään tarpeitaan kukkapenkkeihin, kasvimaihin tai lasten hiekkalaatikoihin, mistä seuraa vähentynyt loisen ookystamuotojen määrä ihmisen ympäristössä ja sitä kautta pienempi riski saada tartunta.
- Raskaana olevien tai heikon immuunipuolustuksen omaavien henkilöiden (esim. elinsiirtopotilaiden) kannattaa välttää kissanhiekkalaatikoiden tyhjentämistä, mikäli mahdollista. Laatikko tyhjennetään joka tapauksessa suojakäsineet kädessä ja kädet pestään hyvin laatikon puhdistuksen jälkeen.
- Kissan jätökset siivotaan pois hiekkalaatikosta päivittäin, mikä vähentää tartuntoja aiheuttavien loismuotojen määrää. Itse laatikko pestään säännöllisesti lähes kiehuvalle vedelle, mikä tappaa loiset.

Lähteet:

Jokelainen 2013. Wild and domestic animals as hosts of *Toxoplasma gondii* in Finland. Thesis. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-9188-9>.

Jokelainen, Simola, Rantanen, Näreaho, Lohi, Sukura 2012: Feline toxoplasmosis in Finland: cross-sectional epidemiological study and case series study. - J. Vet. Diag. Inv. 24(6) 1115–1124.

Rantanen 2010: Toksoplasman esiintyvyys suomalaisissa kissoissa. - Eläinlääketieteen lisensiaatin tutkielma. Helsingin Yliopisto pp. 42

Tanskanen 2010. Kissa zoonoosien välittäjänä. Lisensiaatin tutkielma, Eläinlääketieteellisten biotieteiden osasto Eläinlääketieteellinen tiedekunta, Helsingin Yliopisto. pp. 68.

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/17343/09TutkielmaTanskanen.pdf?sequence=1>

Toksoplasmoosi, Lääkärikirja Duodecim, 29.11.2013, infektiosairauksien erikoislääkäri Jukka Lumio, http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00619